

REMISSVAR Betänkandet Konstnär – oavsett villkor (SOU 2018:23)

(Ert dnr Ku2018/00773/KO)

Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) har ombetts lämna remissvar avseende den statliga utredningen – Konstnär – oavsett villkor? (SOU2018:23).

Vi har i vårt svar valt att fokusera på några få områden där vi bedömer att vi har något att tillföra.

Övergripande synpunkter

ArkDes välkomnar den översyn av konstnärernas villkor som nu gjorts. Senast det begav sig var under 1990-talet med en mängd utredningen som slutligen landade i propositionen om Konstnärernas villkor (Prop. 1997/98:87). Det övergripande målet med konstnärspolitiken då var att skapa förutsättningar för yrkesverksamma konstnärerna att försörja sig på intäkterna av det konstnärliga arbetet. Ett medel var bl.a. att stärka stödet till sådana institutioner som skapade förutsättningar för konstnärer att möta en publik varför ett särskilt stöd för vissa utställare inom bild- och formområdet instiftades. Därtill vidtogs en mängd åtgärder med koppling direkt in i arbetsmarknadspolitiken såsom inrättandet av Teateralliansen som nu kommit att utvidgas till flera områden.

Av utredningen att döma kan man utläsa att mycket lite tycks ha förändrats sedan 1990-talet när det gäller konstnärernas villkor, även om omvärlden och förutsättningar delvis kommit att förändras. Men i sak har de professionella/yrkesverksamma konstnärerna precis samma svårigheter idag att försörja sig på intäkter av det konstnärliga arbetet som på 1990-talet. Således finns starka skäl som talar för en mer offensiv konstnärspolitik med ett betydande ansvarstagande från andra politikområden än den kulturpolitiska.

Avsnitt 9.2.1 Motiv och inriktning

ArkDes instämmer i utredningens förslag om att ansvar för konstnärpolitiken bör ligga inom fler politikområden. Redan i 1998-års proposition identifierades de arbetsmarknads-socialförsäkringspolitiska områdena som centrala för genomförandet av konstnärpolitiken och förbättrandet av konstnärernas villkor. Flera av reformerna finansierades också med medel från arbetsmarknads- resp. socialpolitikens utgiftsområden. Viktigt också, enligt ArkDes mening, är att vidga ansvaret ytterligare till att inbegripa näringspolitiken och främjandeåtgärder vad avser exempelvis exportindustrin.

Därtill hör kulturen till ett av de mindre utgiftsområdena. Det är inte rimligt att reformer ska uteslutande finansieras genom en omfördelning inom utgiftsområdet. Tvärtom bör det finansiella ansvaret för genomförandet av politiken förskjutas till betydligt större och inflytelserika politikområden.

Vidare instämmer ArkDes i utredningens förslag om att medverka till att snedrekryteringen till de konstnärliga högskoleutbildningarna minskar. Genomåren har en mängd satsningar gjorts dock utan att på allvar ha kommit tillrätta med problematiken. Här krävs nya åtgärder.

Avsnitt 9.2.2 Konstnärsbegreppet

Konst och design är idag mycket flytande begrepp och närmast omöjliga att idag definiera på ett tydligt sätt. Det också därför som staten, genom olika konstnärspolitiska åtgärder, verkar för att konstnärer ges samma möjligheter oavsett om hen studerat till arkitekt, är verksam som illustratör på en dataspelsstudio, spelar elektronikmusik eller vill skapa en ny VR-plattform. ArkDes instämmer således i utredningen bedömning att definitionen för vem som är konstnär måste vara öppet för nya tolkningar.

Avsnitt 9.2.3 Åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete

ArkDes delar utredarens bedömningar kring förbättringar av förutsättningar för konstnärernas professionella arbete. De insatser som lyfts fram är samtliga bra. Däremot är det med viss förvåning som de starthus som verkat i landet under många år inte ses som en viktig resurs i sammanhanget utan nämns endast som en fotnot. Sett till Stockholm har företagsinkubatorn/starthuset Transit kommit att utvecklas från en lokal verksamhet i anslutning till Konstfack till en regional kulturinkubator med finansiering bl.a. från Stockholms Läns Landsting. Transit är ett bra exempel på en verksamhet som bidrar till att underlätta för nytexaminerade studenter inom de konstnärliga branscherna att etablera sig på marknaden, lära sig mer om företagandets villkor och skapa förutsättningar för livskraftiga enmans eller fåmansföretag. Genom åren har hundratals företag utvecklats och etablerats varav många även nått internationell framgång. ArkDes skulle vilja se att även verksamhetsbidrag till kulturinkubatorer med Transit som förebild/exempel omfattades av de statliga stödsystemen på liknande sätt som Teateralliansen och centrumbildningarna, men att de även kan omfatta nytexaminerade arkitekter. Givetvis genom att nya pengar

tillförs befintliga system snarare än att fler ska konkurrera om stöd inom nuvarande utrymme.

ArkDes instämmer i utredningen förslag om att den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken behöver ökas, med tillägget att fler politikområden måste bidra ekonomiskt till genomförandet av en ny politik snarare än att omfördelningar görs inom utgiftsområde 17.

9.4.5 Stärkt arbetsmarknad genom residensprogram

ArkDes delar utredarens uppfattning om betydelsen av olika typer av residensprogram. Att statliga myndigheter därvid kan vara en resurs är rimligt. För att ett residensprogram ska vara framgångsrikt för såväl konstnären som arbetsplatsen måste det finnas ett tydligt syfte och behov. Det bör således ankomma på myndigheterna själva att bedöma det rimliga i att inrätta ett sådant residens. Därtill kommer den ekonomiska frågan. ArkDes anser inte att det är rimligt att residensplatser finansieras inom ram för befintligt anslag ut anser att platsen ska finansieras genom gemensam ansökan av konstnären och myndigheten till den myndighet/organisation som Kulturdepartementet finner bäst lämpat för uppdraget.

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

Som nämnts ovan föreslår ArkDes att även de konstnärliga företagsinkubatorerna omfattas av de statliga verksamhetsbidragen motsvarande de stöd som ges till Centrumbildningarna.

9.7.4 Både fysiska och juridiska personer

ArkDes instämmer i utredarens förslag om att även juridiska personer ska kunna söka bidrag och stipendier. ArkDes vill betona vikten av att denna förändring genomförs då konstnärligt verksamma är ofta egenföretagare och associationsform borde därför inte lägga hinder för att söka bidrag och stipendier.

Eric De Groat

Biträdande överintendent